

Krob, Josef; Petrželka, Josef

[Krob, Josef. Co je to čas? : lekce z filozofie]

Studia philosophica. 2022, vol. 69, iss. 1, pp. [84]-86

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SPH2022-1-9>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.76842>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20221207

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Josef Krob. Co je to ČAS? Lekce z filozofie. Brno: Masarykova univerzita 2018, ilustrace Nikola Kalinová, 125 stran.

Josef Krob – Josef Petrželka

Oficiální představení knihy

Druhý svazek populárně naučné edice Munique nás zavede do labyrintu filozofického tázání na téma ČAS. Necháme se vést úvahami řady velikánů, od Aristotela po Prigogina, dokud nedospějeme k nevyhnutelné křížovatce: čas je buď nejdůležitější element vesmíru, nebo vůbec neexistuje.¹

Představení knihy pomocí otázek²

1. Máš k dispozici 600 znaků. Přepiš v nich ze své knihy to, co považuješ za nejdůležitější sdělení.

Naše představy o čase se začínají formovat mnohem dříve, než si položíme nějakou otázku. Jsou totiž spojeny s periodickými ději, které nás ovlivňují. I kdybychom byli zbaveni všech vnějších podnětů, zůstávají naše vlastní biologické rytmy, které nám dávají pocit plynutí a obnovování. Věci okolo nás vznikají, trvají, zanikají a vrcholem je uvědomění, že sám pozorovatel je součástí

1 Text převzat z webu MuniPress (viz <https://www.press.muni.cz/edicni-rady-muniPress/co-je-to-cas-lekce-z-filozofie>). Standardní recenzi knihy viz ZOUHAR, Jan. Josef Krob. *Co je to čas? Lekce z filozofie*. *Studia philosophica*. 2018, 65(1–2), s. 105–106.

2 Tato část vychází z provokativních pobídek Jiřího Gabriela. Jejím cílem je představit knihu, proces jejího vzniku a možná i autora jiným způsobem, než se děje v běžných recenzích, a to způsobem subjektivnějším, ale zato osobnějším.

těchto dějů, že i jeho samotného se týká začátek a konec. A máme zárodek dvou hlavních budoucích linií při zpodobování času: *čas jako cyklus a neustálé opakování* a *čas jako nevratná linie se začátkem a koncem*.

2. Co nového (nečekaného, překvapivého) ses při psaní své knihy sám dozvěděl?

Předně jsem se dozvěděl to, co čtenáře vůbec nemusí zajímat, totiž že jsem schopen se nechat vyburcovat k sepsání takového textu a zvládnout to během prázdnin. Potom ve mně vzklíčilo podezření, že to, co a jak přednáším, je vlastně popularizací – protože knížka je tak trochu volný přepis mých přednášek, tedy těch, které se nějak dotýkají času. Teď už jen zbývá si odůvodnit, že je to tak vlastně dobře.

Také jsem musel doladit některé používané argumenty. Je totiž něco jiného představit je na přednášce za pomoci například obrazové prezentace a totéž pak přenést do psané podoby. Na přednášce je možné se vracet, dovysvětlit, psaný text by měl být zřejmý a srozumitelný i bez těchto pomůcek.

3. Jaké sdělení z Tvé knihy je natolik přístupné širší veřejnosti, že by se o něm dalo diskutovat u piva či u kávy (např. u kteréhokoli stolu naproti U Čápa)?

Nejde o čas, ale o události. Nebo obráceně, jsou to události, procesy, děje, které

tvorí čas. Čas není předem namalovaná abstraktní linie, časová osa, na kterou se události navěšují, vzniká s tím, jak se věci hýbou, a nemá ani monotónní průběh, tempo je proměnlivé. Času pak máme tolik, kolik událostí jsme schopni zvládnout.

4. Tvou knihu jsem četl a rád bych se k tomu ještě dozvěděl odpovědi na následující otázky:

JP: Kniha podává mj. historický přehled názorů na čas, ale také jejich problematizaci. Lze nakonec říct, že nějaký filosofický koncept či motiv (třeba i z těch nejstarších) zůstává po všech proměnách stále platný či přijatelný?

JK: Dobrým východiskem je jistě Aristotelovo spojení času a pohybu. Ovšem zdůrazňuji pouze východiskem; od dob Aristotela se hodně změnila naše představy a znalosti o pohybu jako takovém, tedy i o čase. Ani Augustinovu sázku na ducha, tj. naše vnímání a prožívání, nelze zcela pominout, pro mnohé je to stále primární způsob, jak poznávat čas.

JP: Kniha mj. ukazuje typologii filosofických konceptů času. Lze říct, že některý z nich je filosoficky (tedy bez ohledu na empirická vědecká zjištění) lepší než jiné?

JK: Čas je v mnoha ohledech dost osobní, až intimní záležitost, která přes veškerou snahu o objektivnost a vědecké uchopení problému permanentně ovlivňuje naše smýšlení, proniká do našeho jazyka, způsobu vyjadřování, a tím zpětně ovlivňuje i naše poznávání a pochopení vnějšího světa, takže není možné zcela pominout pokusy o existenciální a psychologické pojetí času. Ale neznamená to, že na tomto poli vzniká lepší koncept. Prostě je třeba to brát v úvahu, když hledáme odpovědi a snažíme se být v souladu se současnou vědou.

JP: Jakou roli může mít filosofie při úvahách o čase dnes, když naše pochopení tohoto konceptu je podstatným způsobem určeno pozorováním empirických věd?

JK: Asi jsem na to už, alespoň částečně, odpověděl u předchozí otázky. Doplnil bych pouze to, že problém času nelze redukovat jen na fyzikální děje a náš existenciální prožitek. Je to koncept, který zasahuje do mnoha dalších oblastí. Je jistě propojen s kauzalitou, touto cestou pak i s (in)deterministickým pohledem na svět, a v důsledku toho s pojetím svobody a odpovědnosti za naše aktivity.

prof. PhDr. Josef Krob, CSc.

Katedra filozofie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita
 Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika
 jokr@phil.muni.cz

PhDr. Josef Petrželka, Ph.D.

Katedra filozofie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

josef@phil.muni.cz

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.
